

Prof. zw. dr hab. Marian Noga

Wrocław, 10.09.2017

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

R e c e n z j a

Rozprawy doktorskiej mgra Łukasza Topolewskiego pt. " Wpływ podatności i odporności na wzrost gospodarczy krajów europejskich", napisanej pod naukowym kierownictwem prof. dr hab. Jerzego Boehlke

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska składa się z wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, aneksu, spisów: literatury, tabel, wykresów i rysunków - razem liczy 207 stron. Wybór tematu rozprawy jest bardzo aktualny i ważny dla rozwoju nauk ekonomicznych w płaszczyźnie teoretycznej, jak i aplikacyjnej. Problematyka wzrostu gospodarczego w krótkim i średnim okresie będzie zawsze budzić dyskusje, bowiem nie wchodząc w skomplikowaną materię polityki monetarnej, w dużym uproszczeniu okres krótki liczy się tutaj w czasie nie dłuższym niż jeden rok, a okres średni od roku do 2 lat. Okres długi zaczyna się więc powyżej 2 lat. Wzrost gospodarczy, zależny od wielu determinant i setek czynników, rzeczywiście może w tych okresach ulegać wahaniom, które teoria ekonomii stara się odkryć i rzetelnie przebadać. Doktorant w swojej rozprawie skupił się na wahaniami koniunkturalnych, będących efektem procesów globalizacji. Jest to dobre prawo Autora, do wyboru badania naukowego i mogę stwierdzić, że podjęta w rozprawie tematyka badawcza jest problemem naukowym, wymagającym rozwiązania za pomocą odpowiednich metod badawczych.

Na stronie 6, Doktorant pisze: "Głównym celem rozprawy jest przegląd i ocena koncepcji podatności i odporności gospodarczej pod kątem jej teoretycznej i praktycznej przydatności w procesie wyjaśniania zróżnicowanych stóp wzrostu gospodarczego". Ponadto Autor na tej samej stronie dodaje jeszcze 6 celów szczegółowych. Cel badania naukowego został sformułowany w sposób wzorowy.

Poniżej, Autor formułuje hipotezę główną rozprawy, która brzmi następująco:

„koncepcja podatności i odporności gospodarczej stanowi właściwe narzędzie do opisu wahań koniunkturalnych”

Obok hipotezy głównej Doktorant sformułował 5 hipotez szczegółowych.

Zarówno hipoteza główna jak i hipotezy szczegółowe nie budzą zastrzeżeń, bowiem sam jestem zwolennikiem stawiania w badaniu naukowym tylko jednej hipotezy głównej, co nie jest zbyt często stosowane w badaniach naukowych nie tylko w ekonomii.

Doktorant poddał hipotezę główną i hipotezy szczegółowe falsyfikacji, za pomocą metod naukowych:

- analizy komparatywnej literatury przedmiotu
- statystycznych metod opisowych
- wielowymiarowej analizy porównawczej [taksonomii]
- modeli ekonometrycznych.

Jest to niezwykle bogaty zestaw metod badawczych, które są adekwatne do falsyfikacji hipotezy głównej rozprawy. Ponadto Autor obok sposobów wnioskowania metodą analizy i syntezy, stosuje indukcję i dedukcję.

Celowi rozprawy podporządkowana została jej struktura, którą oceniam pozytywnie. Jest to klasyczna struktura prowadzenia badania naukowego „od ogółu do szczegółu”, która dominuje w naukach ekonomicznych, począwszy od Davida Ricardo.

Poszczególne rozdziały rozprawy zostały napisane na dobrym poziomie naukowym.

Usterki formalnych w rozprawie nie zauważyłem, natomiast mam jedną uwagę merytoryczną dotyczącą treści I rozdziału, a właściwie całej rozprawy. Chodzi mi o krótką opinię Autora dotyczącą wpływu wymiany międzynarodowej towarów, usług, kapitału i przepływów siły roboczej na wzrost gospodarczy w konkretnym kraju. Przecież zarówno podatność gospodarcza jak i odporność gospodarcza wiąże się z:

- polityką ekonomiczną danego państwa, sterującego swoją gospodarkę narodową na tory gospodarki otwartej, czy zamkniętej [autarkia];
- polityką catching up stosowaną przez kraje o niskim poziomie PKB, które „gonią” kraje wysoko rozwinięte;
- efektami spill over, niewątpliwie występującymi dzisiaj powszechnie w krajach o niskim poziomie PKB, bowiem mają one więcej tzw. rezerw prostych;
- zagadką HORIOKI-FELDSTEINA. Przypomnijmy, że zagadka ta dotyczyła zjawiska szybszego tempa wzrostu PKB w krajach o niższym PKB per capita w porównaniu z takim tempem w krajach o wyższym PKB per capita. Autorzy wyjaśnili tę zagadkę bardzo prosto. Kraje o niższym poziomie PKB per capita importują oszczędności z krajów o wyższym poziomie PKB per capita i dzięki temu mogą inwestować i przyspieszać wzrost gospodarczy. Jednak należy pamiętać, że pożyczony kapitał trzeba będzie oddać i ta metoda przyspieszania wzrostu

gospodarczego ma swoje granice. Moim zdaniem zagadka Horioki-Feldsteina ma fundamentalne znaczenie dla całej teorii ekonomii, bowiem Keynes proponując swoją koncepcję multiplikatora [mnożnika inwestycyjnego], „zapomniał” że to inwestowanie było możliwe dzięki oszczędnościom innych przedsiębiorców krajowych i zagranicznych. Dlatego też koncepcja Keynesa „ najpierw zainwestuj a potem oszczędzaj aby oddać pożyczkę na inwestowanie”, jest właściwie błędem logicznym *ignotum per ignotum* , czyli tłumaczeniem „nieznanego przez nieznaną”. Tak więc problem oszczędności staje się fundamentem analizy ekonomicznej i to w każdym okresie [krótkim, średnim i długim].

Ponadto mam jedna uwagę o charakterze polemicznym. 300 lat gospodarki rynkowej pokazało, że wszystkie kryzysy finansowe, te w kraju jaki w skali międzynarodowej, przekształcały się w kryzysy gospodarcze. Kryzys finansowy to niewątpliwie sfera regulacji a gospodarka narodowa, światowa , to sfera realna. Przypomnijmy , że kryzys finansowy wystąpi , gdy pojawi się jedno z poniższych zdarzeń:

a/ run na banki [masowe wyciąganie depozytów]

b/ atak na walutę krajową [radykalny spadek kursu waluty krajowej w stosunku innych walut]

c/ wzrost długu publicznego, powodującego wręcz niewypłacalność państwa ze względu na brak chętnych do kupowania obligacji skarbu państwa mimo oferowanych wysokich oprocentowani.

Nie ma żadnego dowodu logicznego, że nie da się wyeliminować kryzysu finansowego za pomocą standardowych i niestandardowych instrumentów finansowych. Historia gospodarcza świata pokazuje że wszystkie kryzysy finansowe przerodziły się w kryzysy gospodarcze. Teoria ekonomii musi ten problem rozwiązać, bo na razie nie ma tutaj żadnego logicznego dowodu na nieuchronność sekwencji: kryzys finansowy indukuje kryzys gospodarczy. Badając wahania koniunkturalne i ich wpływ na wzrost gospodarczy w kontekście odporności gospodarczej i podatności gospodarczej, warto byłoby podjąć próbę zbadania tego niezwykle interesującego zjawiska. Zresztą w związku z tym problemem naukowym, pojawia się jeszcze jeden problem , a mianowicie – ryzyko gospodarcze [ekonomiczne]. Dzisiaj mamy właściwie do czynienia z ryzykiem systemowym, które obejmuje ryzyko gospodarcze [oczywiście obejmujące też ryzyko finansowe] i ryzyko polityczne. W związku z tym nie należy się dziwić , że gospodarka narodowa o bardzo mocnym fundamentach makroekonomicznych, może mieć problemy ze wzrostem gospodarczym, ze względu na wysokie ryzyko polityczne [częste zmiany przepisów prawnych, ograniczanie wolności gospodarczej, długie procesy sądowe dotyczące spraw gospodarczych, „ręczne” sterowanie gospodarką, itp.].

Moje uwagi merytoryczne mają charakter polemiczny i w niczym nie obniżają mojej wysokiej oceny przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej.

Reasumując moje rozważania stwierdzam, że rozprawa doktorska mgra Łukasza Topolewskiego spełnia wszystkie wymogi stawiane w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym, bowiem:

- 1) Autor dobrze sformułował problem badawczy, który jest problemem naukowym wymagającym rozwiązania.
- 2) Sformułował hipotezę główną rozprawy, którą poddał falsyfikacji, co pozwoliło Doktorantowi ocenić ją negatywnie i de facto odrzucić. Jest to dla mnie dowód dojrzałości naukowej Doktoranta, gdyż młody naukowiec myśli że negatywna weryfikacja czy falsyfikacja obniża rangę rozprawy.
- 3) Doktorant skonstruował oryginalne syntetyczne miary podatności i odporności gospodarczej i na ich podstawie zbudował dynamiczne modele panelowe, umiejętnie wykorzystując tutaj modelowanie ekonometryczne.
- 4) Wykazał się znajomością literatury przedmiotu i zdolnością do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, bowiem stworzył swój własny warsztat naukowy.

Biorąc to wszystko pod uwagę, wnoszę o dopuszczenie magistra Łukasza TOPOLEWSKIEGO do dalszych czynności w przewodzie doktorskich, a szczególnie przeprowadzenia egzaminów doktorskich i publicznej obrony rozprawy doktorskiej przed Radą Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

